

Aanvullend kerk- en steenuilonderzoek

Coelhorsterlaan 10 in Hoogland

In opdracht van SGS Search Ingenieursbureau B.V.

Colofon

Rapportnummer	1760
Projectnummer	2909
Opdrachtgever	SGS Search Ingenieursbureau B.V.
Contactpersoon	Dhr. J. Geerdink
Opdrachtnemer	Staring Advies Jonker Emilweg 11 6997 CB Hoog-Keppel 0314 641910 info@staringadvies.nl www.staringadvies.nl IBAN NL87 RABO 03 88 40 73 44 Btw nr NL8076.79.616.B01 KvK 09100544
Auteur(s)	Dhr. ing. R. Boerboom
Controle	Dhr. S.J.J. Wamelink
Status	Definitief
Datum:	13 juni 2017
Foto voorblad	Steenuil (foto: B. Breetveld)
Wijze van citeren	Boerboom, R., 2017. Aanvullend kerk- en steenuilonderzoek, Coelhorsterlaan 10 in Hoogland. Staring Advies, Hoog-Keppel.

Eigendom

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever. Het rapport blijft eigendom van de opdrachtgever. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d. m. v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde natuurwet- en regelgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Staring Advies accepteert daarom op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van eventuele beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Staring Advies uitgevoerde onderzoek neemt. Staring Advies is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Staring Advies; opdrachtgever vrijwaart Staring Advies voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Kwaliteitszorg

Staring Advies is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het Netwerk Groene Bureaus is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Het Netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

www.netwerkgroenebureaus.nl

Inhoud

Colofon	1
Samenvatting	3
1 Inleiding en doel	4
1.1 Inleiding	4
1.2 Doel	4
2 Gebiedsbeschrijving en geplande werkzaamheden	5
2.1 Gegevens plangebied	5
2.2 Beschrijving van het plangebied	5
2.3 Geplande werkzaamheden	7
3 Het ecologisch onderzoek.....	8
3.1 Onderzoeksmethode.....	8
3.2 Resultaten	10
4 Wet natuurbescherming	12
4.1 Toetsing aan Wet natuurbescherming	12
6 Conclusie	16
Bijlage 1 Waarnemingen veldonderzoek.....	18
Bijlage 2 Wettelijk kader Wet natuurbescherming	19

Samenvatting

Uit het gericht onderzoek naar de kerk- en steenuil blijkt dat er door de geplande sloop van een aantal schuren geen nestlocaties van kerkuil of steenuil aangetast worden. Wel verdwijnt er een kerkuilenkast die in het verleden als nestlocatie gebruikt is door de soort. In de nabije toekomst wordt mogelijk een roestplek van de kerkuil aangetast. Om de lokale populatie van beide soorten te behouden en versterken zijn 2 extra kerkuilenkasten opgehangen en worden nog 3 extra steenuilenkasten opgehangen. Plaatsing van de kasten gebeurt door een deskundige van de uilenwerkgroep Hoogland/Nijkerk. Voor beide soorten wordt het functioneel leefgebied niet aangetast door de geplande activiteiten.

Voor de kerkuil en steenuil is het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming niet noodzakelijk.

Dit zijn uitkomsten van het gericht kerk- en steenuilonderzoek dat is gehouden naar aanleiding van plannen om stallen en schuren met asbest daken op Coelhorsterlaan 1 en 10 in Hoogland te slopen en de beide locaties geschikt te maken voor woningbouw. Dit kan negatieve gevolgen hebben effecten hebben voor beschermde plant- en diersoorten. Daarom is onderzoek noodzakelijk om te voldoen aan de Wet Natuurbescherming.

Staring Advies voerde het onderzoek uit in opdracht van SGS Search Ingenieursbureau BV. Het bureau deed literatuuronderzoek in de Nationale Databank Flora en Fauna en veldonderzoek op de beide locaties.

1 Inleiding en doel

1.1 Inleiding

Er zijn plannen om op de locaties Coelhorsterlaan 1 en 10 in Hoogland een aantal schuren en stallen te slopen. Op basis van de bevindingen van een eerder uitgevoerde quickscan natuurtoets (SA rapportnummer 1718) is gebleken dat hiervoor gericht onderzoek naar steenuil en kerkuil noodzakelijk is voor de Coelhorsterlaan 10. Het plangebied bevat mogelijk een vaste rust- en verblijfplaats/nestlocatie van deze soorten. Door de geplande werkzaamheden raakt het plangebied mogelijk ongeschikt als verblijfplaats voor deze soorten. Om te bepalen of sprake is van aantasting van de functionaliteit van een vaste rust- en verblijfplaats van deze soorten is gericht onderzoek nodig naar het voorkomen van territoria van deze soorten in het plangebied aan de Coelhorsterlaan 10. De heer Geerdink van SGS Search Ingenieursbureau B.V is namens eigenaar Natuurmonumenten betrokken bij deze plannen en heeft aan Staring Advies gevraagd om dit aanvullend onderzoek uit te voeren.

1.2 Doel

Ruimtelijke plannen kunnen conflicterend zijn met de Wet natuurbescherming, wanneer er sprake is van negatieve effecten op beschermde soorten. Het doel van het natuuronderzoek is om te inventariseren of er door de geplande ruimtelijke ontwikkelingen sprake is van aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen van de kerkuil of steenuil. Voor overige beschermde soorten is tijdens de quickscan natuurtoets aangetoond dat negatieve effecten op deze soorten op voorhand uit te sluiten zijn.

2 Gebiedsbeschrijving en geplande werkzaamheden

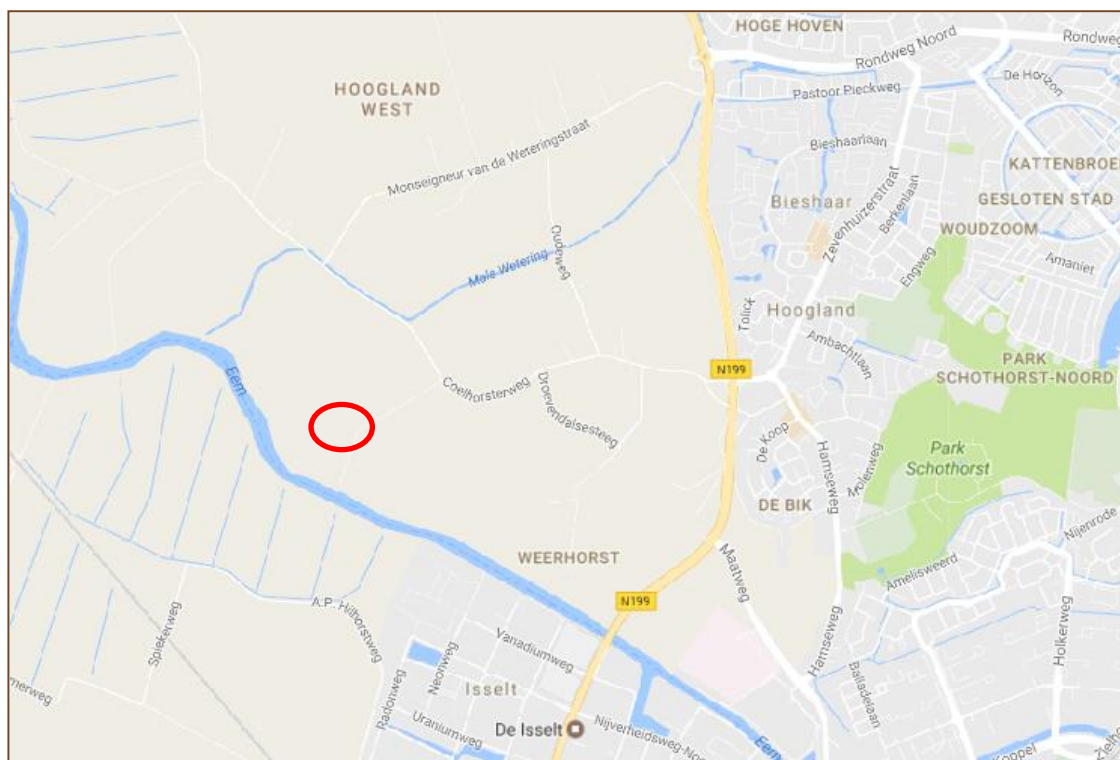
2.1 Gegevens plangebied

Locatie: Coelhorsterlaan 10
Plaats: Hoogland
Gemeente: Amersfoort
Provincie: Utrecht

2.2 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied betreft een boerenerf in het buitengebied van de gemeente Amersfoort, aan de westzijde van de gelijknamige woonkern (zie figuur 1). De locatie bestaat uit een woonhuis met enkele veestallen, schuren en kleine (leegstaande) dierenverblijven. Op het erf is naast verharding onder andere tuinbeplanting, een rij leilinden en enkele verspreid staande bomen aanwezig. Aan de westzijde van het erf is een poel in één van de graslandpercelen aanwezig. In dit grasland staat een ooievaarsnest op een paal. Aan de noordzijde van het erf staan enkele forse zomereiken (zie figuur 2).

De locatie ligt aan de onverharde Coelhorsterlaan, die voorzien is van een laanbeplanting van forse zomereiken. De omgeving van het plangebied kenmerkt zich door een afwisseling tussen agrarische percelen en verspreid liggende bebouwing, kleine bosschages, elzensingels, laanbeplantingen en sloten. De omgeving van het plangebied is voor een agrarisch gebied relatief kleinschalig en besloten. Ten zuiden van de plangebieden stroomt de Eem, op circa 200 meter afstand. Ten oosten van de plangebieden ligt de bebouwde kom van Amersfoort.

Figuur 1. Ligging van het plangebied (rood), bron: Google Maps, 2017.

Figuur 2. Luchtfoto van het plangebied met de te slopen bebouwing (rood), bron: Google Earth, 2017.

2.3 Geplande werkzaamheden

De initiatiefnemer is voornemens om op de locatie een aantal stallen en schuren te slopen. Het betreft alle gebouwen met zwarte daken (zie figuur 2). Deze daken zijn voorzien van asbestverdacht materiaal. De overige bebouwing blijft behouden en wordt geschikt gemaakt voor woningbouw. Eigenaar Natuurmonumenten is voornemens om de locatie te verkopen.

3 Het ecologisch onderzoek

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksmethode en resultaten van het veldonderzoek besproken.

3.1 Onderzoeksmethode

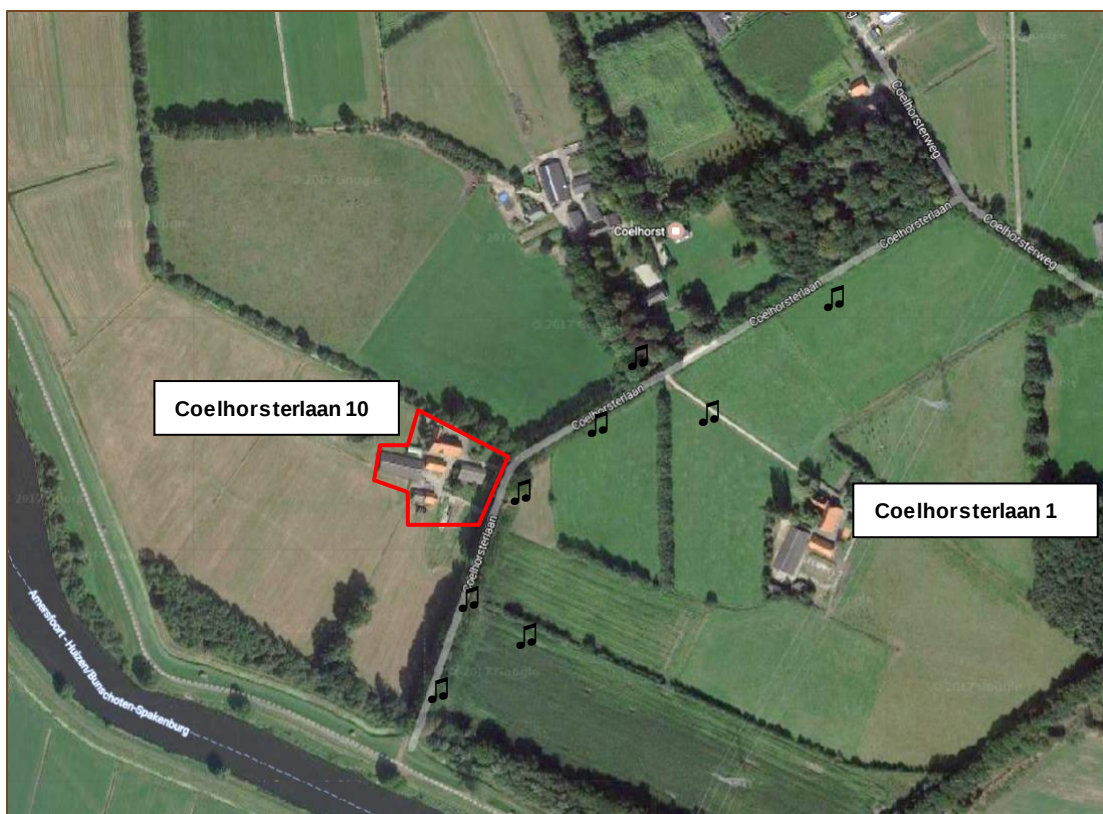
De kerkuil en steenuil zijn soorten waarvan de nestlocaties jaarrond beschermd zijn. Beide soorten zijn erg trouw aan de broedlocatie. Beide uilensoorten kunnen het beste in de avonduren geïnterviewd worden. Dan is de baltsactiviteit van mannetjes het hoogst. Er is geïnterviewd op territoriaal gedrag, transport van voedsel, transport van nestmateriaal etc. Zo zijn de nestlocaties vastgesteld. Conform de richtlijnen uit de Soortenstandaards Kerkuil en Steenuil zijn hiervoor 3 avondbezoeken uitgevoerd in de periode 15 februari tot en met 15 april. Aanwezigheid van broedende kerkuilen in het onderzoeksgebied kan worden aangetoond door middel van drie gerichte veldbezoeken verspreid in de periode van begin februari tot en met half oktober (richtlijnen uit de Soortenstandaard Kerkuil).

Naast deze avondbezoeken is samen met de ecooloog van Natuurmonumenten (dhr. T. van den Broek) en dhr. B. van den Burg van de uilenwerkgroep Hoogland/Nijkerk een dagbezoek uitgevoerd om te zoeken naar mitigatielocaties voor kerkuil en steenuil op de Coelhorsterlaan 1 en 10 en de directe omgeving. Middels dit onderzoek is een volledig beeld ontstaan over de aanwezigheid van en het gebiedsgebruik door beide uilensoorten.

Onderzoeker	Bezoekronde	Datum	Tijd	Weersomstandigheden
R. Boerboom	Avondronde 1	21-02-2017	19.20 uur	Bewolkt, droog, 9°C, wind 2-3 Bft
R. Boerboom	Avondronde 2	21-03-2017	20.10 uur	Onbewolkt, droog, 5°C, wind 0 Bft
R. Boerboom	Avondronde 3	11-04-2017	20.00 uur	Licht bewolkt, droog, 7,5°C, wind 1-0 Bft
R. Boerboom	Dagbezoek	20-04-2017	14.00 uur	n.v.t

Tabel 1. Veldonderzoek kerkuil en steenuil.

Tijdens de avondbezoeken zijn op verschillende locaties in en rond het plangebied territoriale geluiden afgespeeld van de steenuil. Tijdens deze veldbezoeken is ook gelet op roepende kerkuilen (deze soort reageert niet op geluid). In figuur 3 zijn het onderzoeksgebied en de locaties waar geluiden van de steenuil afgespeeld zijn weergegeven.

Figuur 3. Afspellocaties steenuilgeluiden.

 plangebied

3.2 Resultaten

Deze paragraaf bespreekt de resultaten van het veldonderzoek en het literatuuronderzoek.

3.2.1 Kerkuil

Veldonderzoek

Er is éénmalig, op 21 februari 2017, een roepende kerkuil nabij het plangebied gehoord. De vogel kwam al roepend zuidwestelijke richting aan gevlogen (zie bijlage 1). Bij de overige veldbezoeken zijn geen roepende kerkuilen gehoord. In de meest oostelijke schuur/garage (zie foto 1) hangt een kerkuilenkast. Deze nestkast is begin mei 2017 door dhr. B. van den Burg van de uilenwerkgroep Hoogland/Nijkerk gecontroleerd. De kast bleek bezet te zijn door een bosuil. Er is één jong geringd. Overige jongen waren vermoedelijk al uitgevlogen.

Tijdens de eerder uitgevoerde quickscan natuurtoets is vastgesteld dat er bij de Coelhorsterlaan 1, ten oosten van het plangebied, een roestplaats is van een solitaire kerkuil in een open kapschuur. Op deze locatie worden ook een zolderruimte en een open schuur gebruikt als rustplek door de kerkuil (zie SA rapportnummer 1718). In het plangebied (Coelhorsterlaan 10) zijn, met naast de kerkuilenkast, geen verse sporen van de kerkuil zoals braakballen, uitwerpselen, veren, prooiresten etc. aangetroffen.

Foto 1. De schuur waar de kerkuilenkast hangt aan de binnenzijde. Via een opening in de gevel is de kast bereikbaar van buitenaf.

Literatuur

Uit NDFF gegevens blijkt dat de kerkuil in 2010 en 2011 een territorium gehad heeft in het plangebied. De soort heeft destijds in de schuur in de nestkast gebroed. Recente broedgegevens zijn niet bekend in de NDFF. Dhr. van den Burg van de uilenwerkgroep Hoogland/Nijkerk bevestigt dat er in recente jaren geen kerkuil gebroed heeft op de locatie.

3.2.2 Steenuil

Veldonderzoek

Tijdens de eerste avondronde is kortstondig een roepende steenuil waargenomen aan de westzijde van het plangebied (zie bijlage 1). Tijdens de overige veldbezoeken zijn geen steenuilen gezien of gehoord. Ook in de directe omgeving van het plangebied zijn geen roepende steenuilen gehoord. Ook tijdens de eerder uitgevoerde quickscan natuurtoets zijn geen aanwijzingen gevonden van een bezet territorium, zoals verse sporen als braakballen, uitwerpselen, veren, prooiresten etc.

Literatuur

Uit verspreidingsgegevens uit de NDFF blijkt dat in het plangebied tot en met 2014 een territorium van de steenuil aanwezig is geweest. Dhr. van den Burg geeft aan dat de soort een aantal jaren in een schuur in het plangebied heeft gebroed, maar recent niet meer aanwezig is geweest. Vermoedelijk broedt de steenuil op een erf elders in het buitengebied van Hoogland.

3.2.3 Overige waarnemingen

Tijdens het veldbezoek van 21 maart 2017 is een roepende bosuil (mannetje) gehoord in één van de zomereiken aan de oostzijde van het plangebied (zie bijlage 1). Het betreft vermoedelijk een dier dat behoort bij het broedpaar dat de kerkuilenkast gebruikt heeft.

4 Wet natuurbescherming

4.1 Toetsing aan Wet natuurbescherming

Per 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. Deze wet vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en faunawet. De Wet natuurbescherming volgt in hoofdlijnen de bepalingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn op. De belangrijkste beschermde natuurwaarden in de Wet Natuurbescherming zijn:

- Beschermde natuurgebieden (Natura 2000-gebieden).
- Aangepaste soortenlijst beschermde planten en dieren.
- Expliciete vermelding intrinsieke waarde van natuur (art. 1.10).
- Algemene zorgplicht voor natuurgebieden en in het wild levende dieren, planten en hun leefomgeving (art. 1.11).
- Actieve soortenbescherming (art. 1.12): verplichting voor provincies.

Alle natuurlijk in het wild levende vogels, meeste inheemse zoogdieren, alle inheemse amfibieën en reptielen, en een aantal vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten zijn beschermd. Van de kerkuil en de steenuil zijn de vaste rust- en verblijfplaatsen en de nestlocaties jaarrond beschermd. Ook het leefgebied dat van belang is voor de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats is beschermd. Dat wil zeggen dat bijvoorbeeld essentiële foerageergebieden, schuilgelegenheden, uitkijkposten etc. ook beschermd zijn.

De effecten op de kerkuil en steenuil en de wettelijke consequenties zijn ingeschat aan de hand van de geplande werkzaamheden en de relevante verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming (zie bijlage 2).

4.2.1 Kerkuil

In het plangebied is geen broedgeval van de kerkuil aanwezig. De kerkuilenkast is sinds enkele jaren verlaten (meded. B. van den Burg) en wordt momenteel bezet door een bosuil. Het plangebied is, samen met de Coelhorsterlaan 1, wel onderdeel van het leefgebied van de kerkuil. Op de Coelhorsterlaan 1 bevindt zich een roestplek die gezien het groot aantal (verse) sporen gezien kan worden als vaste rust- en verblijfplaats. Mogelijk worden de kerkuilenkast en enkele schuren op het erf van de Coelhorsterlaan 10 in de toekomst ook weer als roestplek gebruikt (indien de bosuil niet aanwezig is).

Men is voornemens om enkele schuren op beide erven te slopen in verband met de aanwezigheid van asbest en instortingsgevaar. De te behouden schuren en woonboerderijen worden geschikt gemaakt voor bewoning. Mogelijk worden hierdoor de te behouden schuren in de toekomst ongeschikt als roestplek voor de kerkuil. De functionaliteit van het leefgebied van de kerkuil wordt niet aangetast. De foerageergebieden liggen buiten het plangebied.

De schuren waar de roestplek van de kerkuil zich bevindt aan de Coelhorsterlaan 1 blijven behouden. Echter worden de afgesloten schuren in de toekomst mogelijk ongeschikt door functieverandering of onbereikbaar voor de kerkuil door het afdichten van toegankelijke ruimten, waardoor de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats aangetast wordt. De open kapschuur (foto 2) blijft behouden. De schuur aan de Coelhorsterlaan 10, waar de kerkuilenkast zich bevindt wordt gesloopt.

Als mitigerende maatregel voor de aanwezige vaste rust- en verblijfplaats zijn, conform de Soortenstandaard Kerkuil, twee extra nestkasten geplaatst op geschikte locaties. De kasten zijn opgehangen door een kerkuilendeskundige, dhr. B. van den Burg van de uilenwerkgroep Hoogland/Nijkerk. De kasten zijn tijdig opgehangen (begin mei 2017) om te zorgen voor voldoende gewenningsperiode (minimaal 3 maanden). De nestkasten zijn binnen 500 meter van de huidige verblijfplaats opgehangen, binnen het territorium van de kerkuil (zie figuur 3).

Nestkast 1

De eerste kerkuilenkast is opgehangen op het erf van de Coelhorsterlaan 6-8. De kast is geplaatst in een geschikte en voor de kerkuil toegankelijke schuur (zie figuur 3).

Nestkast 2

De tweede kast is in een open kapschuur aan de Coelhorsterlaan 1 geplaatst (zie foto 2 en figuur 3). Deze open kapschuur wordt al door de kerkuil gebruikt als rustplek, zoals ook tijdens de quickscan natuurtoets op 24 januari 2017 is waargenomen (zie SA rapportnummer 1718). Doordat de kerkuil deze locatie al gebruikt als rustplek is de kans groot dat de nieuwe kast gevonden en geaccepteerd wordt door de vogel.

Foto 2. De open kapschuur (Coelhorsterlaan 1) waar een extra kerkuilenkast is geplaatst.

Figuur 3. Locaties van de geplaatste kerkuilenkasten binnen het territorium (cirkel 500 meter).

Tijdelijke verstoring

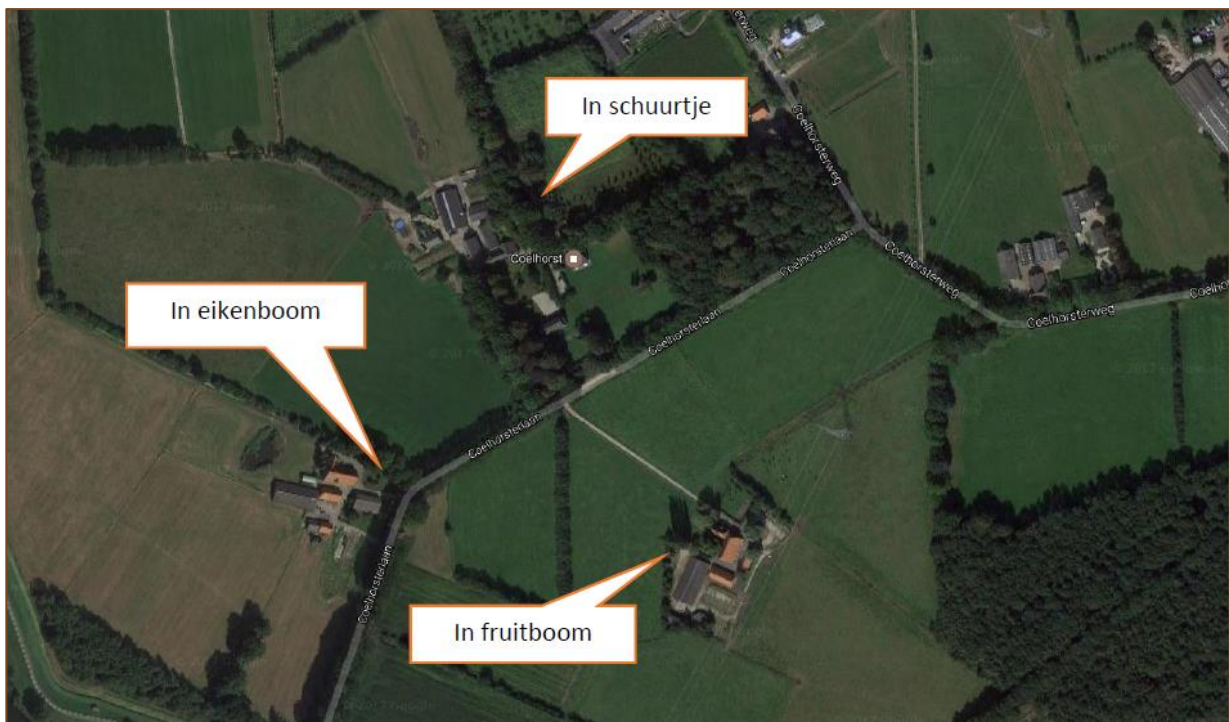
Tijdens de werkzaamheden in het plangebied is er sprake van tijdelijke verstoring door bijvoorbeeld geluid, trillingen en een toename van menselijke activiteit. Mogelijk is er ook sprake van lichtverstoring. Aangezien de kerkuil de verblijfplaats jaarrond kunnen gebruiken is het lastig om een gunstige periode aan te geven. Aangezien er geen sprake is van een broedgeval kunnen de werkzaamheden het gehele jaar opgestart worden, mits rekening gehouden wordt met overige broedvogels op en rond het erf. Kerkuilen beschikken over een netwerk van verblijfplaatsen binnen hun territorium en kunnen tijdens de werkzaamheden uitwijken naar één van de overige verblijflocaaties, inclusief de twee extra nestkasten.

4.2.2 Steenuil

In het plangebied is geen nestlocatie of vaste rust- en verblijfplaats van de steenuil aanwezig. Tot 2 jaar geleden was er een bezet nest in één van de schuren aan de Coelhorsterlaan 10 aanwezig, maar de steenuilen zijn niet meer terug gekomen. Ten behoeve van de geplande ruimtelijke ingrepen zijn geen mitigerende of compenserende maatregelen noodzakelijk voor de steenuil. Er is geen sprake van aantasting van de functionaliteit van een vaste rust- en verblijfplaats. Het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk voor de steenuil.

Extra maatregel

Om het leefgebied te verbeteren en de steenuil meer nestmogelijkheden te bieden worden er 3 extra steenuilenkasten opgehangen. De kasten worden door een steenuildeskundige opgehangen (dhr. B. van den Burg, uilenwerkgroep Hoogland/Nijkerk). De exacte locaties zijn in het veld bepaald door dhr. Van den Burg en dhr. Van den Broek, ecoloog bij Natuurmonumenten (zie figuur 4).

Figuur 4. Locaties van de te plaatsen steenuilenkasten.

6 Conclusie

Aan de hand van de resultaten van gericht onderzoek naar de kerk- en steenuil kan de volgende conclusie worden getrokken:

Van de kerkuil is een vaste rust- en verblijfplaats aanwezig op de Coelhorsterlaan 1. In het plangebied bevinden zich geen recent gebruikte nestlocaties van kerkuil of steenuil.

Het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming is niet noodzakelijk.

Bijlagen

- 1 **Waarnemingen veldonderzoek**
- 2 **Wettelijk kader**

Bijlage 1 Waarnemingen veldonderzoek

- Kerkuil, roepend
- Kerkuil, roestplek
- Steenuil, roepend
- Bosuil, roepend
- Bosuil, nestlocatie

Bijlage 2 Wettelijk kader Wet natuurbescherming

Per 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. Deze wet vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en faunawet. De Wet natuurbescherming volgt in hoofdlijnen de bepalingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn op. De belangrijkste beschermde natuurwaarden in de Wet Natuurbescherming zijn:

- Beschermde natuurgebieden (Natura 2000-gebieden);
- Aangepaste soortenlijst beschermde planten en dieren;
- Expliciete vermelding intrinsieke waarde van natuur (art. 1.10);
- Algemene zorgplicht voor natuurgebieden en in het wild levende dieren, planten en hun leefomgeving (art. 1.11);
- Actieve soortenbescherming (art. 1.12): verplichting voor provincies.

Gebiedsbescherming

Natura 2000-gebieden

Toetsing van effecten van projecten op Natura 2000-gebieden blijft hetzelfde als nu.

Beschermde natuurmonumenten

Beschermde natuurmonumenten en bijbehorende doelen komen te vervallen. Hetzelfde geldt voor (nooit aangewezen) beschermde landschapsgezichten en beschermde leefomgevingen. De meeste natuurmonumenten vallen binnen het NNN areaal en zijn via dat beschermingsregime alsnog beschermd. Daarnaast kunnen gemeenten de natuurmonumenten via een bestemmingsplan als beschermde natuur aanwijzen.

Provincies dienen gebieden aan te wijzen voor het NNN (voormalige EHS) en (evt. op verzoek) voor overige bijzondere provinciale natuurgebieden en bijzondere provinciale landschappen.

Het rijk kan een gebied, niet zijnde een Natura 2000-gebied, als bijzonder nationaal natuurgebied aanwijzen.

Soortbescherming

Alle beschermde soorten worden aangewezen in de wet zelf (deels met verwijzing naar internationale regelgeving). Alle natuurlijk in het wild levende vogels, meeste inheemse zoogdieren, alle inheemse amfibieën en reptielen, en een aantal vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten zijn beschermd. Ongeveer 200 thans beschermde soorten (vooral vaatplanten en zeevissen) worden niet meer beschermd onder de Wet natuurbescherming (anders dan door algemene zorgplicht). De lijst met beschermde soorten is niet meer opgedeeld in tabellen, zoals in de huidige Flora- en faunawet. Zie bijlage 3 voor de nieuwe lijst met beschermde plant- en diersoorten.

Totaal aantal beschermde soorten is slechts een fractie van ongeveer 35.000 soorten die in Nederland voorkomen. Groot aantal bedreigde (Rode lijst) soorten wordt niet passief beschermd (wel actieve bescherming vereist).

Drie regimes voor beschermde soorten

1. Regels ter bescherming van vogels die vallen binnen het bereik van de Vogelrichtlijn, i.e. alle natuurlijk in het wild levende vogels in EU (art. 3.1-3.4)
2. Regels ter bescherming van dier- en plantensoorten die strikt beschermd zijn op grond van de Habitatrichtlijn en natuurbeschermingsverdragen (art. 3.5-3.9)
3. Regels ter bescherming van niet onder 2 vallende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten vermeld in de bijlage bij de wet (art. 3.10-3.11)

Inhoud beschermingsregimes

- Geen uniform verbodstelsel, maar aparte verboden voor elk van de drie categorieën beschermde soorten.
- Verboden en uitzonderingen sluiten nauw aan bij Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn (regime 1 en 2), maar 'soepeler' regime voor aanvullend beschermde soorten (regime 3).
- Meeste verboden nu alleen van toepassing op 'opzettelijk' handelen, maar dat dekt ook voorwaardelijk opzet (=willens en wetens aanmerkelijke kans aanvaarden dat gedraging schadelijke gevolgen heeft voor beschermde soorten). Verschil met de huidige verboden zal in de praktijk dus waarschijnlijk gering zijn.

Alle in de Wet genoemde soorten zijn strikt beschermd. Voor de verbodsbepalingen is een ontheffing noodzakelijk. Dit geldt ook voor zeer algemene soorten waarvoor in het verleden automatisch de vrijstellingsregeling van kracht was bij ruimtelijke ontwikkelingen. Echter kunnen de provincies voor een aantal algemene soorten een vrijstellingslijst opstellen (op basis van Artikel 3.11). Dit betekent dat de beschermde soorten per provincie verschillen (zie bijlage 3).

Met betrekking tot ruimtelijke ontwikkelingen zijn de volgende verbodsbepalingen voor soorten het meest relevant.

Intrinsieke waarde natuur

Artikel 1.10

Deze wet is gericht op:

Het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit.

Algemene Zorgplicht

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden geveegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Artikel 3.3

1. Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1, ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren.

2. Provinciale staten kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1 en ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren.

Ontheffing of vrijstelling

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

- a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b. zij is nodig:
 - in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
 - in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
 - ter bescherming van flora of fauna;
 - voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
 - om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan;
- c. de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

In een ontheffing, onderscheidenlijk vrijstelling worden in elk geval voorschriften opgenomen, onderscheidenlijk regels gesteld, over:

- a. de middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden, waarbij enkel het gebruik wordt toegestaan van bij algemene maatregel van bestuur aangewezen middelen, installaties of methoden;
- b. de tijd en plaats waarvoor de ontheffing of vrijstelling geldt, en
- c. de wijze waarop het risico voor het behoud van de vogelstand wordt beperkt.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

- 1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
- 2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.

3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.

4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.

5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.8

1. Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van een of meer van de verboden, bedoeld in artikel 3.5 ten aanzien van dieren of planten van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten.

2. Provinciale staten kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van een of meer van de verboden, bedoeld in artikel 3.5 ten aanzien van dieren of planten van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten.

Ontheffing of vrijstelling

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;

b. zij is nodig:

- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;

c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Beschermingsregime andere soorten

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:

a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;

b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of

c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:

a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;

b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;

c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;

d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;

e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;

f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;

g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of

h. in het algemeen belang.

3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Artikel 3.11

1. Bij ministeriële regeling kan worden bepaald dat de bij die regeling aan te wijzen verboden, bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, onderdeel b of c niet van toepassing zijn ten aanzien van bij die regeling aan te wijzen soorten, op bij die regeling aan te wijzen categorieën van handelingen die na een voorafgaande melding aan gedeputeerde staten worden uitgevoerd om een reden, genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, onderdeel b, of in artikel 3.10, tweede lid.

2. Provinciale staten kunnen bij verordening regels stellen waaraan een melding als bedoeld in het eerste lid moet voldoen.

Gedragcodes

De verboden, bedoeld in de artikelen 3.1, 3.2, zesde lid, 3.5, 3.6 tweede lid, of 3.10, en de krachtens artikel 3.11, eerste lid, geldende verplichting tot melding, zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode en die plaatsvinden in het kader van:

a. een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;

b. een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;

c. een bestendig gebruik, of

d. ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

2. Een gedragscode als bedoeld in het eerste lid wordt goedgekeurd, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

a. in de gedragscode worden handelingen beschreven die nodig zijn voor:

- ingeval het handelingen betreft die invloed kunnen hebben op vogels, één van de in artikel 3.3, vierde lid, genoemde redenen;
- ingeval het handelingen betreft die invloed kunnen hebben op dieren als bedoeld in artikel 3.5, eerste lid, één van de in artikel 3.8, vijfde lid, genoemde redenen;
- ingeval het handelingen betreft die invloed kunnen hebben op dieren als bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, onderdeel a, of van planten als bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, onderdeel c, één van de in artikel 3.8, vijfde lid, of in artikel 3.10, tweede lid, onder a, e, f of g, genoemde redenen;

b. in de gedragscode een wijze van uitvoering van handelingen is beschreven, waarmee naar het oordeel van Onze Minister afdoende is gewaarborgd dat ten aanzien van de soorten, bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste of vijfde lid, 3.10, eerste lid, geen benutting of economisch gewin plaatsvindt;

c. in de gedragscode een wijze van uitvoering van handelingen is beschreven, waarmee naar het oordeel van Onze Minister afdoende is gewaarborgd dat ten aanzien van de soorten, bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste of vijfde lid, 3.10, eerste lid, zorgvuldig wordt gehandeld.

Zorgvuldig handelen

Van zorgvuldig handelen als bedoeld in het tweede lid, onderdeel c, is in elk geval sprake, indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

a. er worden slechts handelingen verricht waarvan geen wezenlijke invloed uitgaat op de soorten, bedoeld in het tweede lid, en

b. ingeval handelingen worden verricht die invloed hebben op dieren wordt voorafgaand en tijdens de handelingen in redelijkheid alles verricht of gelaten om te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken dat:

- dieren als bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste lid, of 3.10, eerste lid, worden gedood;
- nesten van vogels worden vernield, beschadigd of weggenomen, rustplaatsen van vogels worden vernield of beschadigd, dan wel voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de in artikel 3.5, eerste lid, of artikel 3.10, eerste lid, bedoelde dieren worden beschadigd of vernield, en
- eieren van dieren als bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste lid, of 3.10, eerste lid, worden vernield, of

c. ingeval handelingen worden verricht die invloed hebben op planten van soorten als bedoeld in artikel 3.5, vijfde lid, of 3.10, eerste lid, wordt voorafgaand aan en tijdens de handelingen in redelijkheid alles verricht of gelaten om te voorkomen dat deze planten worden geplukt, afgesneden, ontworteld of vernield.

4. Alvorens een gedragscode als bedoeld in het eerste lid, of een wijziging daarvan, goed te keuren of in te trekken, overlegt Onze Minister met gedeputeerde staten over zijn voornemen daartoe.

Staring Advies
Jonker Emilweg 11
6997 CB Hoog-Keppel
T 0314 641 910
info@staringadvies.nl
